Jaargang 1 - nr. 11 - 29 december 2025

Monniken Schrift

Literair blad rond de RV-bijbel

CALVIJN EN DE VORSTEN VAN LUILEKKERLAND

Voel je je door touwen gebonden en dat de bronnen waaruit je leeft heel wat aan mankeert ? Er is een hoger touw, en er is een hogere bron.

In de Nederduits gereformeerde dogmatiek XIII.2.35 staat :

‘ Calvijn stelde dat God ook mensen had uitverkoren voor de eeuwige verwerping, dus in de dubbele uitverkiezingsleer, maar hij had het hier nauwelijks over. Calvijn is er enorm obscuur over. Hij stelt in principe dat het aan God is en niet aan de mens. De mens kan daar verder zelf niets aan doen. Er is dus ook niet zoiets als dat je het zou kunnen verdienen om naar de eeuwige hel te gaan in de leer van Calvijn. De mens kan immers niks. De mens heeft immers ook geen vrije wil. Dat is allemaal voorbeschikt. Calvijn is dus ook niet zozeer een ‘geloofsman’, dat je via geloof naar de hemel zou kunnen gaan, want dan wordt het allemaal weer op de mens geschoven. Het gaat immers om God, en de mens is nietig. Toch is zijn leer ontzettend tegenstrijdig. Daarom is het ook voor meerdere interpretatie vatbaar. Vandaar dat er iets mee gedaan kan worden.

Calvijn heeft het dus nauwelijks over de eeuwige verdoemenis, maar in principe was iedereen al bij voorbaat eeuwig verdoemd, en rust hier ook het uitverkiezingswerk op, want sommigen zijn dan uitverkoren. Wat de eeuwige verdoemenis dan is ? Vroeger zag ik het als iets negatiefs, als kind, maar nu zie ik het als iets positiefs, omdat het in de grondteksten ook iets positiefs betekent, ook als besnijdenis, opvoeding, zorg. Calvijn’s leer heeft als fundamenten de eeuwige verdoemenis en het metaforische kannibalisme, en dat kan ten goede gekeerd worden. Calvijn beredeneert alles vanuit de eeuwige verdoemenis, het uitverkoren zijn of niet, en in die put is er een tegenreactie. Dat heeft in principe helemaal niets met Calvijn te maken, maar met de natuur. Calvijn stelt dat alles al voorbeschikt is, buiten de mens om. De mens is nietig en tot niets goeds in staat. Alles ligt dus al besloten in de geschiedenis, dus eigenlijk gewoon preteristisch.’

Nu, Calvijn stelt in Institutie III.23.1 en ook III.22.11 dat God verhard wie hij wil, gebaseerd op de verborgen wil en niet op schuld, want Ezau was al gehaat voordat hij ook maar een wandaad had gepleegd. God is niet onderworpen aan de schuld van de mensen, maar handelt door de verborgen en onbegrijpelijke wil. God is niet onderworpen aan menselijke logica en menselijke willekeur. God verhard wie hij wil. God verdraagt de koppigheid van de mens niet. God overziet alle dingen, de mens niet. De mens sjoemelt, en daarom wordt het niet volgens menselijke maatstaven berekend, dat wordt omzeild. Er wordt niet gerekend naar loon en schuld, want die zaken zijn op aarde vals gemaakt. Men meet met twee maten en ziet dingen over het hoofd.

Zeker wil dat niet zeggen dat de mens helemaal geen schuld heeft, maar het is niet doorslaggevend in de leer van Calvijn. Hier baseert God niks op. In zijn bijbelcommentaar probeert hij dat te nuanceren. In de Institutie wijst hij op Augustinus die stelde dat God niet zomaar toelaat in zijn verdraagzaamheid en geduld, maar dat hij het matigt en gebruikt. Calvijn wijst erop dat God de farao verhardde, dus dat het gezocht moest worden in het verborgen plan van God, en niet in de koppigheid van de mensen. Het verborgen plan is de oorzaak van de verharding, stelt Calvijn in het beruchte Institutie III.23.1. God kan niet gemanipuleerd worden door de schuld van de mensen, of hun verdienmodellen, juist omdat dit allemaal zo vals en verdraaid is. Dus ook de verworpenheid ligt niet in de schuld van de mensen,

maar in de onbegrijpelijke wil van God. Calvijn gaf toe dat dit vreselijke theologie is, en zo noemde hij dit ook.

Telkens weer wijst Calvijn erop dat de verkiezing niet zijn bron heeft in de werken. Nu, dat kan heel bedriegelijk zijn. Allereerst ligt het dus in de verborgen wil, het verborgen plan, wat onbegrijpelijk is, maar heel voorzichtig laat Calvijn in de bijbelcommentaren zien dat er een ander belangrijk element meespeelt die de kloof tussen mens en onbegrijpelijke wil van God kan overbruggen, namelijk de theologie van de afstemming, oftewel het geleid worden, maar ook daar is Calvijn dus heel voorzichtig mee, en heel huiverig over, uit angst voor misbruik. Calvijn wil het niet pushen. Telkens weer ligt er het luilekkerland gevaar. Luilekkerland theologie heeft de kerken verwoest, houdt de kerken in een roes. Calvijn draagt luilekkerland in zich, maar heeft tegelijkertijd een antistof.

Als de aardse touwen om ons heen zijn dan is daar het hogere touw, het moment waarop we niet meer terug kunnen, oog in oog staan met God’s onontkoombaarheid. Dit wordt ook in de leer van Calvijn gepredikt. Het is de volharding, dat er iets aan ons trekt wat van boven komt, de onweerstaanbaarheid. Maar wij kunnen niet zo ver gaan dat het allemaal genade is, en zo ver gaat Calvijn ook niet. De menselijke verantwoordelijkheid mag niet weggestreept worden. Het is alleen geen basis in de leer van Calvijn. De mens moet zich niets aanmatigen. Uiteindelijk is het de mens wikt, God beschikt. Dat er veel valkuilen in de leer van Calvijn zijn, met name in zijn jongere jaren, is bekend. Deze valkuilen probeert hij in zijn bijbel commentaren te ontwijken, maar het heeft altijd hem in de grip gehouden. Al met al was hij nog steeds een vorst van luilekkerland, een dienaar van de heks van Hans en Grietje, maar kwam hij er steeds meer van los, en ging tot de wildernis. Dat was iets wat in hem leefde. In zijn bijbelcommentaren rekende hij er steeds meer mee af. Maar nooit moeten wij de bedriegelijkheid van Calvijn onderschatten, de schuiltermen die hij gebruikt, ook op latere leeftijd. Vandaar dat een degelijk commentaar op Calvijn, wat ook kritisch is, van belang is.

ELWIN TERUG NAAR KLAAS VAAK - 5

Hoofdstuk 5. De Toverschool

De toversleutel en de toverstaf hadden een hoop pret met elkaar. Ze vonden het fijn om zoveel drokelaren les te geven. Ze leerden hen vele toverspreuken, maar ze leerden hen ook wanneer je een toverspreuk wel en niet mocht gebruiken. Zo mocht je een toverspreuk nooit gebruiken om kwaad te doen. Klaas Vaak kwam wel eens kijken hoe het ging, en heel soms kwam hij zelf wel eens lesgeven. Dan was het echt feest op school. Toch was Elwin altijd heel erg bang dat er veel te veel getoverd zou worden. Op het moment waren er nog niet zoveel meesters en juffrouwen, terwijl er toch heel veel drokelaren waren die wilden leren toveren. Misschien dat wanneer er wat meer tovermeesters en juffrouwen zijn de drokelaren wat rustiger worden.

Elwin besloot om naar de kerstman te gaan, om te vragen of hij nog wat goede tovenaars had die konden lesgeven in de Drokelaar. Hij stapte naar het bos om daar een konijnenhol te vinden wat hem naar het noorden zou brengen. Gelukkig zag hij daar al een konijntje huppelen. 'Hallo,' zei het konijntje, 'ik ben zwartoogje.' Elwin vroeg direct of het konijntje hem naar de kerstman in het noorden kon brengen. 'Jawel, hoor,' zei het konijntje, 'dat wil ik wel. Spring maar op m'n rug, dan gaan we direct.' Het konijntje wist wel een konijnenhol wat helemaal tot het huis van de kerstman zou leiden.

Bij de kerstman aangekomen werd hij door drie elfjes binnengeleid. Ze waren blij hem te zien. En daar kwam de kerstman al aanlopen. Elwin vertelde hem het verhaal, en de kerstman begon te lachen : 'Ik weet nog wel iemand die jou aan tovermeesters en juffrouwen voor jouw land kan helpen. Dat is de dwerg Bilmageln, die woont in het zuiden, vlak naast Roodkapje. Hij heeft het tovertouw uitgevonden, wat boodschappen brengt naar allerlei tovenaars. Hij zal je vast wel kunnen helpen. De kerstman gaf Elwin een stuk tovertouw, en Elwin moest zich goed vasthouden. Het tovertouw begon te bewegen, en steeg op, op weg naar het zuiden waar de dwerg Bilmageln woonde. Onderweg waren er vele stormen, en Elwin moest zich echt goed vasthouden, anders zou hij vallen. Het was al bijna nacht geworden, en Elwin zag overal lichtjes onder hem. Diep in de nacht kwam hij bij Bilmageln aan. Elwin klopte op de deur en een dik mannetje deed open. 'Hallo kereltje, kom snel binnen. Ik heb lekkere vruchtenpastei voor je,' zei Bilmageln vriendelijk. Elwin ging zitten en begon te eten. Bilmageln was een goede kok, dat kon hij wel merken. En Elwin begon te vertellen. Bilmageln luisterde aandachtig. Opeens werd er geklopt. Het was Roodkapje. Ze deed haar mutsje af, en was verrast Elwin te zien. 'Ik heb veel over je gehoord,' zei ze. 'Wat fijn dat ik je nu eens in het echt zie.' Elwin glimlachte ... `Ach, niets bijzonders hoor, ik ben blij u eens in het echt te zien. Ik heb ook zoveel over u gehoord.' Roodkapje lachte verlegen. Opeens werd er weer geklopt. Het was de wolf. Elwin schoot direct onder de tafel, maar Roodkapje begon te lachen en zei : 'Heus, hij doet je niks, hoor.' Voorzichtig schoof Elwin weer wat omhoog. De wolf zei niet veel. Bilmageln lachte. 'Wil je wat drinken, Elwin ? Ik heb bosbessensap voor je.'

Diep in de nacht werd Elwin wakker, zittende op zijn stoeltje. Hij was in slaap gevallen. Maar waar waren Bilmageln, Roodkapje en ... de wolf ? En wat was er aan de hand met de klok ? Het was nog steeds dezelfde tijd als toen hij binnen kwam.

Elwin hoorde gelach buiten, en ging kijken wat het was. Op het grasveld lag een enorme dobbelsteen. Bilmageln, Roodkapje en de wolf waren een spelletje aan het doen. Het was een levend spel. Telkens moesten ze met de dobbelsteen gooien, en zijzelf waren de pionnen. 'Wil je ook meedoen, Elwin ?' riep Bilmageln. 'Gooi de dobbelsteen dan naar degene die voor je staat.' Elwin gooide de dobbelsteen naar de wolf. Hij gooide een vijf, en moest in het vijfde vakje staan. Hier stond de wolf ook. De wolf gromde een beetje, en gooide de dobbelsteen naar Roodkapje. De vakjes kwamen uit in de vijver, waar Bilmageln al aan het zwemmen was. Het mannetje had een enorme pret. Na een tijdje gooien met de dobbelsteen waren ze alle vier in het water. Elwin vermaakte zich best. Het was nog steeds diep in de nacht, en de maan scheen in de vijver. Bilmageln was een echte toverdwerg. Hij kon in allerlei dieren veranderen. De wolf grinnikte een beetje. De dobbelsteen lag ook in het water, en Bilmageln stapte erin. De wolf en Roodkapje volgden hem, en vroegen aan Elwin of hij mee wilde. 'Mee ?' vroeg Elwin, 'maar waar naartoe ?'

'Dat zie je wel,' zei Bilmageln. En Elwin stapte naar binnen. Het was een enorme wereld in de dobbelsteen. Elwin keek strak voor zich uit, maar toen ineens zag hij de tovermeesters en juffrouwen staan. Ze hadden grote hoeden op, of waren kaal, of half kaal. De één was dik, de ander dun, en de één was in het groen, de ander in het rood, en weer een ander in blauw of geel. Elwin vond het prachtig. `Alsjeblieft,' zei Bilmageln, 'voor de Drokelaar.' De tovenaars stonden om een grote tafel heen en keken naar hetgeen op de tafel lag ... 'maar ..maar ...' stotterde Elwin, 'maar dat is ... dat is de Drokelaar.' Het leek op een enorm speelbord, en Bilmageln gaf Elwin een gouden dobbelsteen in allerlei kleuren. 'Gooi hem maar op het bord, dan zul je daar terechtkomen,' grinnikte Bilmageln. Nou, dat vond Elwin wel heel erg spannend. Elwin gooide en

kwam precies bij zijn huisje terecht. Het was een toverdobbelsteen. Binnen enkele seconden stonden ook de tovenaars naast hem. Daar kwam Sandra naar buiten rennen : 'Willen jullie wat bessenthee ?' vroeg ze. 'Dank je wel, dame,' zei één van de tovenaars, 'wij lusten graag wat van jouw bessenthee.' Elwin zei : 'Komt u maar binnen.' En binnen korte tijd zaten de tovenaars in de huiskamer. Eén van de tovenaars had een boek voor Elwin met vele speelborden erin. Als Elwin ergens naartoe wilde dan hoefte hij alleen maar de toverdobbelsteen op zo'n speelbord te gooien, en hij was daar. De toverdobbelsteen zou hem altijd op de juiste plekken brengen. Zo was er een speelbord van sprookjesland in het boek, van reuzenland, feeenland, maar ook van huizen zoals het huis van Klaas Vaak, het huis van de kerstman, het huis van Bilmageln en nog veel meer. Dit was het allermooiste kado dat Elwin ooit had gehad. En daar stapte Bilmageln binnen, terwijl de bessenthee net klaar was. Bilmageln ging op een stoel zitten, en ze begonnen plannen te maken voor de toverschool. Er moesten verschillende toverscholen in de Drokelaar komen. De drokelaarse toverschool van het rode goud, de drokelaarse toverschool van het blauwe goud, en zo ook van andere gouden kleuren.

Nu konden alle drokelaren goed leren toveren, maar Bilmageln zei dat toveren niet gemakkelijk was en dat het vaak vele jaren van studeren kost om iets met toveren te kunnen beginnen. Elwin was blij met deze wijze woorden, en ze beloofden Bilmageln om er voorzichtig mee om te gaan. Het mag niet uit de hand lopen. Bilmageln zou een heel enkele keer langskomen om te kijken of alles wel goed ging. En hierdoor was Elwin ook gerustgesteld.